

Utredningstider inom barn- och ungdomsvården

Sjöbo kommun

Juni 2024

Erika Brolin, projektledare

Ellen Håkansson, projektmedarbetare

Karin Magnusson, kvalitetssäkrare

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sjöbo kommun genomfört en granskning av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga. Granskningens syfte är att bedöma om familjenämnden säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar, med fokus på utredningstider. Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att familjenämnden **inte helt** säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar.

Vår bedömning är att de inledande stegen i handlägningsprocessen; skyddsbedömningar och förhandsbedömningar, i huvudsak sker inom de tidsramar som lagstiftningen medger. Det finns dock utmaningar i att slutföra utredningar inom lagstadgade fyra månader.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Säkerställer familjenämnden att skyddsbedömning genomförs och dokumenteras?	Ja
Säkerställer familjenämnden att beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas inom lagstadgade tidsgränser?	Ja
Säkerställer familjenämnden att utredningar genomförs inom lagstadgade tidsgränser?	Nej
Säkerställer familjenämnden att det, av behörig beslutsfattare, fattas beslut avseende förlängning av utredningstid i de fall då denna överstiger lagstadgade tidsgränser?	Nej
Säkerställer familjenämnden en tillfredsställande rapportering av utredningstider avseende barn- och ungaärenden?	Ja

Rekommendationer

Mot bakgrund av genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till familjenämnden:

- Att fortsätta arbetet med att säkerställa att utredningar genomförs skyndsamt och inom den lagstadgade tidsgränsen på fyra månader.
- Att fortsätta att i någon form följa efterlevnaden till lagstiftningens krav kopplat till utredningstider, i syfte att säkerställa den interna kontrollen på området och att (vid behov) vidta åtgärder.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	4
Avgränsning	4
Metod	4
Granskningsresultat	5
Organisation	5
Skyddsbedömning	7
lakttagelser	7
Bedömning	8
Beslut om att inleda/inte inleda utredning	9
lakttagelser	9
Bedömning	10
Utredningstider	11
lakttagelser	11
Bedömning	13
Beslut om förlängning av utredningstid	14
lakttagelser	14
Bedömning	15
Rapportering till nämnden	16
lakttagelser	16
Bedömning	17
Samlad bedömning	18
Rekommendationer	18
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	19

Inledning

Bakgrund

För ett barn/ungdom som är under utredning av socialtjänsten är det väsentligt att processen inte drar ut på tiden. I socialtjänstlagen klargörs de krav och tidsramar som gäller för genomförandet av en utredning som rör anmälan om oro kring barn eller unga. Dessa utredningar bör, enligt förarbeten till lagen, ha högsta prioritet inom socialtjänsten och ska inledas utan dröjsmål. Det är lagstadgat vilka tidsintervaller som gäller för ställningstagande om barnet är i behov av akut skydd, hur lång tid som får fortgå innan beslut om huruvida utredning ska inledas eller inte samt hur lång tid utredningen får ta.

I nämndens ansvar ligger att säkerställa att verksamheten bedrivs utifrån gällande lagar och regler samt att det finns en god intern kontroll. Det är ur den aspekten väsentligt att nämnden har kontroll på verksamhetens utredningstider.

Effektiva utredningsprocesser är också väsentligt för en god arbetsmiljö för socialsekreterare, då långa utredningstider innebär att handläggarna har fler utredningar igång parallellt.

I delårsrapporten för år 2023 framgår att antalet orosanmälningar i Sjöbo kommun fördubblats på åtta år. En fortsatt ökning noteras, vilket också innebär en ökning av antalet utredningar.

Utifrån genomförd riskanalys har revisorerna i Sjöbo kommun beslutat att genomföra en granskning inom ovan rubricerat område.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om familjenämnden säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar, med fokus på utredningstider.

Revisionsfrågor:

- Säkerställer familjenämnden att skyddsbedömning genomförs och dokumenteras?
- Säkerställer familjenämnden att beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas inom lagstadgade tidsgränser?
- Säkerställer familjenämnden att utredningar genomförs inom lagstadgade tidsgränser?
- Säkerställer familjenämnden att det, av behörig beslutsfattare, fattas beslut avseende förlängning av utredningstid i de fall då denna överstiger lagstadgade tidsgränser?
- Säkerställer familjenämnden en tillfredsställande rapportering av utredningstider avseende barn- och ungaärenden?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Granskningen genomförs huvudsakligen utifrån följande revisionskriterier:

- Socialtjänstlagen:
  - 11 kap. 1 §
  - 11 kap. 1 a §
  - 11 kap. 2 §
- Kommunallagen:
  - 6 kap. 6 §
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5)

Avgränsning

Granskningen avgränsas till ovanstående revisionsfrågor och omfattar inte rättssäkerheten i andra avseenden. Granskningsobjekt är familjenämnden.

Metod

- Genomgång av familjenämndens protokoll
- Granskning av delegationsordning, eventuella rutiner/riktlinjer med bäring på revisionsfrågorna, dokumenterade uppföljningar avseende utredningstider etc.
- Insamling och sammanställning av verksamhetsstatistik avseende utredningar som inletts under perioden 1 december 2022-30 november 2023. Det innebär att utredningar från ett helt år omfattats av urvalet samt att samtliga utredningar som granskats ska vara avslutade såvida beslut om förlängning av utredningstid inte finns. Den erhållna statistiken omfattar även uppgifter om aktualiseringar som lett till beslut om att inte inleda utredning.
- Aktgranskning:

Anmälningar som föranlett utredning har granskats med avseende på dokumentation av skyddsbedömning. Urvalet utgjordes av de 10 senaste anmälningarna som inkommit till förvaltningen, räknat från den 15 mars 2024 och bakåt.
- Gruppintervju med förvaltningschef, socialchef, enhetschef och utvecklingsstrateg

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Organisation

I familjenämndens årsredovisning för år 2023 framgår att antalet orosanmälningar under de tre senaste tre åren gått från 896 stycken till 1392 stycken. Mellan år 2022 och 2023 ökade antalet anmälningar med 293 stycken (21 %). Andelen inledda utredningar följer dock inte samma trend utan låg kvar på ungefär samma nivå som året innan.

Anmälningarna avser i huvudsak misstanke om brott mot barn, barn som bevittnat våld, omsorgsbrist, ungdomskriminalitet samt psykisk ohälsa hos föräldrar.

I socialtjänstlagen finns bestämmelser om att det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. I 3 kap 3a § regleras att nämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och unga som innefattar:

1. bedömning av om utredning ska inledas,
2. utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder, eller
3. uppföljning av beslutade insatser

I Socialstyrelsens *Öppna jämförelser* finns nyckeltal rörande kompetenskraven. I nedanstående tabell framgår hur stor andel av handläggarna i Sjöbo kommun som genomgått socionomutbildning och som har minst ett, tre respektive fem års erfarenhet av barnutredningar.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Socionomutbildning och minst ett års erfarenhet av barnutredningar, procent	93	96	100	100	92,1	71,0
Socionomutbildning och minst tre års erfarenhet av barnutredningar, procent	78	87	71,8	90,5	92,1	63,8
Socionomutbildning och minst fem års erfarenhet av barnutredningar, procent	48	44	45,6	65,2	84,3	21,7

Tabell 1. Andel handläggare med socionomutbildning och ett, tre respektive fem års erfarenhet av barnutredningar

Som framgår av statistiken ovan har en minskning totalt sett skett inom alla tre kategorier mellan åren 2018 och 2023, även om det varierat en del från år till år.

I Sjöbo kommun hanteras inkomna orosanmälningar inom en enhet som arbetar med myndighetsutövning rörande barn och unga. Inom enheten finns totalt 20 medarbetare, och arbetet leds av en enhetschef och en gruppleddare. Av de 20 medarbetarna arbetar

två stycken med mottagning av inflödet i form av exempelvis orosanmälningar och ansökningar om stöd. Nio stycken är utredande socialsekreterare, vilket i huvudsak innebär att dessa genomför de utredningar som inlets. Utöver mottagning och utredning finns inom enheten även handläggare som i huvudsak arbetar med placerade barn. Gruppledaren ansvarar för den närmaste arbetsledningen i ärendefrågor för de utredande socialsekreterarna, medan enhetschefen har motsvarande roll gentemot mottagningen och de som arbetar med placerade barn. Utöver ovanstående funktioner finns inom enheten även en socionom som fungerar som en resurs gentemot olika funktioner inom enheten, som stöttar upp där behovet utifrån arbetsbelastning är som störst. Därutöver finns även en socialadministratör som fungerar som ett kvalificerat administrativt stöd till socialsekreterare för att stödja och underlätta handlägningsprocessen genom att avlasta med exempelvis dokumentation, avtalsadministration och arkivering.

Vid intervju framkommer att organisatoriska förändringar skett under de senaste åren, bland annat mot bakgrund av ett ökat inflöde av orosanmälningar. Exempelvis delades den tidigare enheten, från att ha omfattat både barn/unga och vuxna, till att nu vara två separata enheter som leds av varsin enhetschef. Antalet socialsekreterare har också utökats för att bättre möta upp behoven. Under år 2023 hyrdes socionomkonsulter in, mot bakgrund av ett högt inflöde och svårigheter att rekrytera ordinarie personal. Både vid intervju och i individ- och familjeomsorgens kvalitetsberättelse för år 2023 ges uttryck för att en period av målmedvetet arbete lett till att situationen inom myndighetsenheten barn och familj stabiliserats vad gäller ärendebelastning och personalomsättning. De socionomkonsulter som tjänstgjort i verksamheten har avslutat sina uppdrag.

I likhet med vad som framgår vid intervju kan även i förvaltningens dokument *Yrkesintroduktionsprogram socialsekreterare barn och familj* utläsas att man inom Sjöbo kommun under en längre period haft svårt att rekrytera och behålla personal till myndighetsutövningen inom barn och familj. Mot bakgrund av att socionomutbildningen som generalistutbildning inte anses tillräckligt för att kunna förbereda blivande socialsekreterare för de kvalificerade arbetsuppgifterna som ingår i arbetet, har programmet tagits fram i syftet att uppnå en högre stabilitet, kompetens och kontinuitet i verksamheten. Programmet löper under perioden juni 2023 till och med december 2024. Enligt intervjuade omfattar programmet även deltagande i Yrkesresan¹.

Sjöbo kommuns processer och rutiner finns samlade i ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av vissa (övergripande) utdrag ur systemet, som visar på tillvägagångssättet för exempelvis hantering av en inkommen orosanmälan och den påföljande handläggningen. Respektive process beskrivs (i ledningssystemet) ha ytterligare förklaringar och stödtexter kopplade till sig, som handläggarna kan klicka sig vidare genom.

Orosanmälningar som inkommer utanför kontorstid hanteras av Sociala jouren Syd, som utför de delar i processen som utifrån det enskilda ärendet krävs fram till nästkommande

---

¹ Sveriges Kommuner och Regioners koncept för introduktion och kompetensutveckling i socialtjänsten

vardag, då ordinarie verksamhet finns på plats. Sociala jouren har inte tillgång till Sjöbo kommuns verksamhetssystem utan lämnar över skriftliga rapporter där förvaltningen sedan för in aktuella uppgifter i systemet.

Skyddsbedömning

Revisionsfråga 1: Säkerställer familjenämnden att skyddsbedömning genomförs och dokumenteras?

Socialstyrelsen uttrycker i sin handbok *Utreda barn och unga* att barnets/den unges behov av skydd eller stöd kan behöva övervägas vid flera tillfällen under pågående utredning. I socialtjänstlagens 11 kap. 1 a § regleras dock att nämnden, vid inkommen anmälan, genast ska göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. Detta brukar kallas för skyddsbedömning. Skyddsbedömningen ska dokumenteras.

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5) framgår att den dokumenterade skyddsbedömningen ska innehålla följande uppgifter:

- vilken bedömning som har gjorts av barnets eller den unges behov av omedelbart skydd,
- vilka faktiska omständigheter och händelser av betydelse som ligger till grund för nämndens bedömning,
- när bedömningen har gjorts, och
- namn och befattning eller titel på den som har gjort bedömningen.

Regeringen uttalar i förarbetena till socialtjänstlagen att det tydligt ska framgå hur socialtjänsten kommit fram till vilket behov av skydd ett barn har, och att socialnämnden därför behöver ta fram rutiner så att detta kan gå smidigt

lakttagelser

Intervjuade beskriver att de orosanmälningar som inkommer i första hand hanteras av mottagningssekreterarna. Om det barn som anmälan rör redan har ett pågående ärende inom enheten, lämnas i regel ansvaret för att genomföra skyddsbedömning och påföljande handläggning vidare till den handläggare som är ansvarig för det pågående ärendet. Har barnet inte något pågående ärende, ansvarar mottagningssekreterare för att genomföra skyddsbedömningen.

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av Sjöbo kommuns *lathund för omedelbar skyddsbedömning*. I lathunden beskrivs exempelvis att en skyddsbedömning alltid ska göras omedelbart när anmälan inkommer, vilka uppgifter som skyddsbedömningen ska omfatta samt var den ska dokumenteras.

Följsamhet till lagens krav rörande skyddsbedömningar återfanns som ett kontrollområde i förvaltningens internkontrollplan för år 2023 (se mer om detta i kapitlet

Rapportering till nämnden). Förvaltningen gjorde bedömningen att skyddsbedömningarna följer lagkraven.

Vid intervju framkommer att enhetschef har veckovisa avstämningar med mottagningssekreterare, där man bland annat går igenom status för ärendena och huruvida handläggningen följer de krav som lagstiftningen ställer. Detta gäller inte enbart frågor kopplat till skyddsbedömning, utan hela handlägningsprocessen. Gruppledare har motsvarande genomgångar med utredande socialsekreterare, utifrån varje enskild handläggares behov.

Aktgranskning

Vi har inom ramen för granskningen genomfört en aktgranskning avseende dokumentation av skyddsbedömningar. Urvalet bestod av de tio senast inkomna anmälningar räknat från 2024-03-15 och bakåt. De tio granskade ärendena inkom till förvaltningen mellan 2024-03-12 och 2024-03-15.

I början av detta kapitel listas vilka uppgifter en skyddsbedömning ska innehålla. Utifrån den aktgranskning som vi genomfört är vår uppfattning att de granskade ärendena huvudsakligen innehåller dessa uppgifter. Dokumentationen av de granskade skyddsbedömningarna följer mallen för BBIC². I samtliga ärenden framgår datum för när anmälan om oro inkom till förvaltningen, när bedömningen av behovet av omedelbart skydd genomförts och vilka omständigheter som ligger till grund för bedömningen. Skyddsbedömningen har i samtliga granskade ärenden genomförts samma dag som anmälan inkommit.

En avvikelse noteras vad gäller uppgifter om befattning/titel på den som gjort bedömningen. I totalt sex av tio ärenden framgår inte denna uppgift i direkt anslutning till själva skyddsbedömningen. I mallen för skyddsbedömningen finns underrubriken *Namn och befattning på den som gjort bedömningen*, där alltså endast namn på handläggaren framgår i dessa sex ärenden. I det material som vi tagit del av kan befattning/titel på den berörda handläggaren i fem av dessa sex ärenden utläsas under någon annan rubrik än just *Socialtjänstens bedömning av behov av omedelbart skydd*. I ett ärende kan vi dock inte på något ställe i det erhållna materialet utläsa vilken befattning/titel berörd handläggare som gjort skyddsbedömningen har.

Bedömning

Säkerställer familjenämnden att skyddsbedömning genomförs och dokumenteras?

Ja.

Regeringen uttalar i förarbetena till socialtjänstlagen att socialnämnden behöver ta fram rutiner rörande skyddsbedömningar. Genomförd granskning visar att det finns

---

² En struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen som är anpassad efter socialtjänstens regelverk.

dokumenterade rutiner som stöd i arbetet med genomförande av skyddsbedömningar, som syftar till att säkerställa att dokumentation sker i enlighet med gällande krav.

Vi ser positivt på att skyddsbedömningar återfanns som ett kontrollområde i nämndens internkontrollplan för år 2023.

I den aktgranskning som vi genomfört framgår att skyddsbedömning huvudsakligen genomförs och dokumenteras i enlighet med aktuella bestämmelser. Vi noterar dock en avvikelse i sex av tio granskade skyddsbedömningar, där uppgifter om befattningen på den som gjort bedömningen saknas.

I sammanhanget vill vi poängtera att vår aktgranskning är avgränsad till totalt tio ärenden, vilket innebär att vi inte kan uttala oss om den totala populationen. Befintliga krav gäller dock samtliga ärenden och vår aktgranskning ger oss en bild av hur det ser ut i de tio granskade ärendena.

Beslut om att inleda/inte inleda utredning

Revisionsfråga 2: Säkerställer familjenämnden att beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas inom lagstadgade tidsgränser?

I 11 kap. 1 a § socialtjänstlagen anges att beslut om att inleda eller inte inleda utredning ska, om det inte finns synnerliga skäl, fattas inom 14 dagar efter det att anmälan inkommit. Ett sådant beslut behöver dock inte fattas om det redan pågår en utredning om det barn som anmälan avser. Processen från inkommen orosanmälan fram till beslut om att inleda/inte inleda utredning kallas förhandsbedömning.

lakttagelser

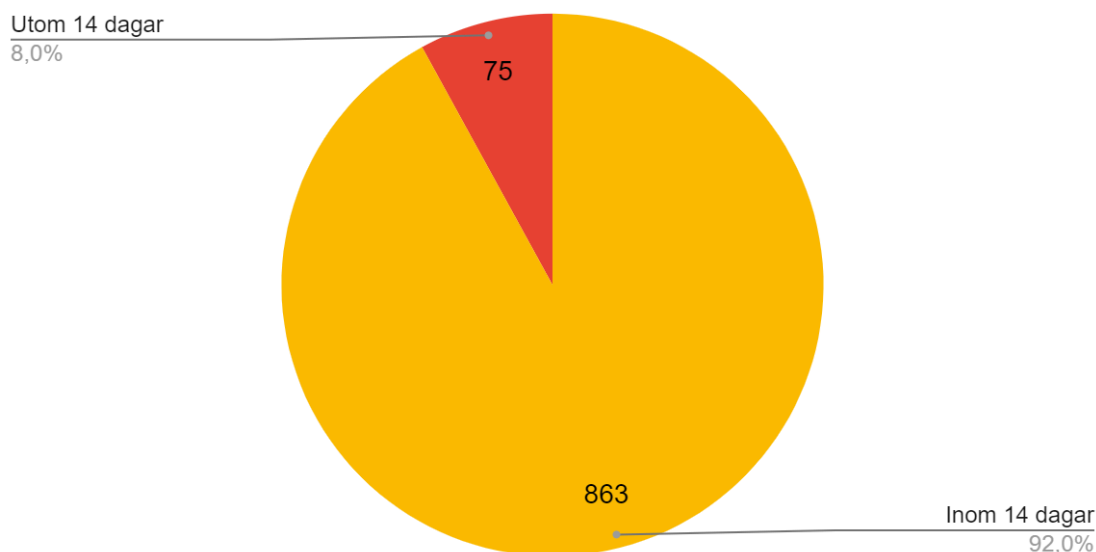
I familjenämndens delegationsordning (senast reviderad 2022-05-19 § 41) regleras vem som är delegat för vilken typ av frågor, såsom beslut om att inleda eller inte inleda utredning. I Sjöbo kommun har socialsekreterare delegation att besluta om att inleda utredning, medan gruppleddare och enhetschef har delegation på att fatta beslut om att utredning inte ska inledas (eller att inledd utredning ska avslutas). Hur handläggningsprocessen går till i samband med att ett beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas går att utläsa i ledningssystemet, bland annat i de lathundar som vi inom ramen för granskningen tagit del av.

Statistik som vi inom ramen för granskningen tagit del av visar att totalt 938 beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattats under den granskade tidsperioden 2022-12-01 till och med 2023-11-30 (366 beslut om att inleda utredning och 572 beslut om att inte inleda utredning).

Av totalt 938 beslut har 863 fattats inom 14 dagar, medan 75 beslut fattas efter 15 eller fler dagar. Det betyder att 92 % av besluten fattats inom lagstadgade tidsgränser. Detta

illustreras i nedanstående diagram.

Förhandsbedömningar genomförda inom respektive utom 14 dagar

Diagram 1. Förhandsbedömningar genomförda inom respektive utom 14 dagar

Vi noterar i erhållen statistik att tre utredningar inletts dagen innan aktualiseringen som låg till grund för utredningen gjordes. Verksamhetsföreträdare framhåller att detta troligtvis beror på att fel datum har registrerats i verksamhetssystemet, antingen vad gäller aktualiseringen eller inledd utredning, och att det i de aktuella fallen har inletts utredning samma dag som aktualiseringen av inkommen orosanmälan gjordes.

Totalt 235 beslut har fattats samma dag som aktualiseringen av ärendet gjordes. 213 av dessa avsåg beslut om att inleda utredning och 22 beslut om att inte inleda utredning.

Vi kan konstatera att majoriteten av förhandsbedömningarna som pågått längre än 14 dagar landade i beslut om att inte inleda utredning. Totalt 62 av de 75 förhandsbedömningarna som överskridit den lagstadgade tiden avsåg beslut som innebar att utredning inte inleddes.

Vad gäller de förhandsbedömningar som överskridit den lagstadgade tidsgränsen noterar vi att spannet sträcker sig mellan 15 och 58 dagar. Vid intervju beskrivs att i de fall som förhandsbedömningen inte kan slutföras inom 14 dagar dokumenteras orsakerna till detta i ärendet. Intervjuade beskriver att det exempelvis kan handla om svårigheter att få tag i den aktuella familjen för att genomföra möten.

Bedömning

Säkerställer familjenämnden att beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas inom lagstadgade tidsgränser?

Ja.

Statistiken visar att beslut om att inleda eller inte inleda utredning i huvudsak fattas inom de lagstadgade 14 dagarna. För den granskade tidsperioden har 863 av de totalt 938 besluten fattas inom 14 dagar, vilket motsvarar 92 %. Totalt 75 förhandsbedömningar har pågått längre tid än vad lagens krav medger. Med hänsyn tagen till de naturliga och rimliga skäl som kan finnas till att en förhandsbedömning överskrider 14 dagar, exempelvis vad gäller familjers förutsättningar att med kort varsel besöka socialtjänsten, ser vi utfallet som rimligt.

Vi konstaterar att tre utredningar har inletts dagen innan aktualiseringen gjordes. Mot bakgrund av detta vill vi betona vikten av att rätt datum registreras i systemet, för att säkerställa rättssäkerheten i det enskilda ärendet och tillförlitligheten i statistiken.

Utredningstider

Revisionsfråga 3: Säkerställer familjenämnden att utredningar genomförs inom lagstadgade tidsgränser?

Enligt 11 kap. 2 § socialtjänstlagen ska utredningen bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. Det anges dock att om särskilda skäl finns får nämnden besluta om att förlänga utredningen för viss tid (se mer om detta i nästkommande kapitel). Att en utredning pågår i mer än fyra månader innebär således inte per automatik att kommunen bryter mot lagen, men i de fall som skäl att förlänga utredningstiden föreligger ska beslut om detta fattas. Brister i den egna organisationen som exempelvis en otillräcklig personalstyrka utgör inte tillräckliga skäl för att förlänga utredningstiden.

Frågan om beslut om förlängd utredningstid hanteras i nästkommande kapitel.

lakttagelser

Vid intervju ges uttryck för att verksamheten under den granskade tidsperioden varit hårt belastad av högt inflöde av orosanmälningar. I kombination med svårigheter att bemanna verksamheten gjorde det att befintliga socialsekreterare inte hade utrymme att genomföra inledda utredningar. Utifrån ett arbetsmiljöperspektiv stod chefer i verksamheten som formellt ansvariga för dessa utredningar, i avvaktan på ledig kapacitet för att kunna fördelas ut till socialsekreterare. Detta ledde till att många utredningar redan varit öppna under en lång tid när socialsekreterare väl kunde påbörja utredningsarbetet. Enligt intervjuade skedde regelbundna genomgångar av dessa ärenden, där prioriteringar gjordes utifrån behov i respektive ärende och stöd erbjöds de familjer som var i behov av detta i avvaktan på vidare utredning.

Vad det ökade inflödet berodde på anses av intervjuade vara svårt att svara på men en ökning noterades vad gäller antalet anmälningar från flertalet olika verksamheter, som exempelvis skola, polis och psykiatri.

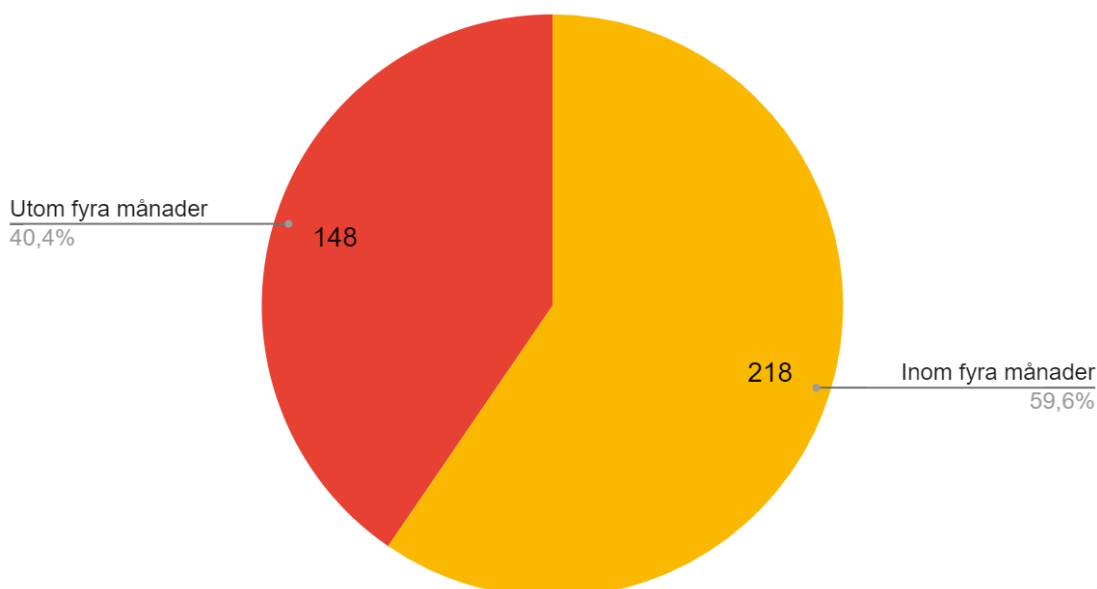
I individ- och familjeomsorgens kvalitetsberättelse för år 2023 framgår att antalet utredningar som går över den lagstadgade tiden på fyra månader minskade kraftigt under senare delen av året. I nämndens årsredovisning för år 2023 framgår att en upprättad handlingsplan för att uppfylla lagkravet gällande utredningstider gav effekt.

Handlingsplanen innefattar bland annat det tidigare nämnda introduktionsprogrammet för nyutexaminerade socialsekreterare samt inrättande av en socialadministratör. Utöver detta gjordes dessutom under året en överanställning motsvarande 3,0 tjänster för att avsluta konsulterna (som utgjorde 2,0 tjänster) och stå rustade för att möta inflödet av orosanmälningar och rekryteringsläget. Vid årets slut var överanställningen 2,0 tjänster.

I granskningen framkommer att det i dagsläget finns en något bättre balans mellan inflöde och handläggningskapacitet, bland annat mot bakgrund av att antalet socialsekreterare utökats och personalsituationen stabiliserats något. Det gör att inledda utredningar kan fördelas till socialsekreterare i närmare anslutning till att beslutet om att inleda utredning har fattats och på så sätt förbättras förutsättningarna för att kunna slutföra utredningen inom fyra månader. Även om läget förbättrats framhåller intervjuade att det fortsatt finns utmaningar vad gäller verksamhetens förmåga att slutföra utredningar inom lagstadgad tid.

I denna granskning har vi fokuserat på utredningar som inlemts under perioden 2022-12-01 till och med 2023-11-30. Det innebär att samtliga utredningar vid granskningstillfället borde ha varit avslutade, om den lagstadgade utredningstiden hållits. Under denna period inleddes totalt 366 utredningar. Som illustreras i nedanstående diagram har 218 stycken av dessa, dvs. 59,6 %, avslutats inom fyra månader. 148 stycken (40,4 %) överskred den lagstadgade utredningstiden. För vissa av dessa ärenden finns beslut om förlängning av utredningstiden. Dessa har inkluderats i statistiken utifrån att merparten har överskridit även den beslutade förlängningsperioden. Se mer om detta i nästkommande kapitel.

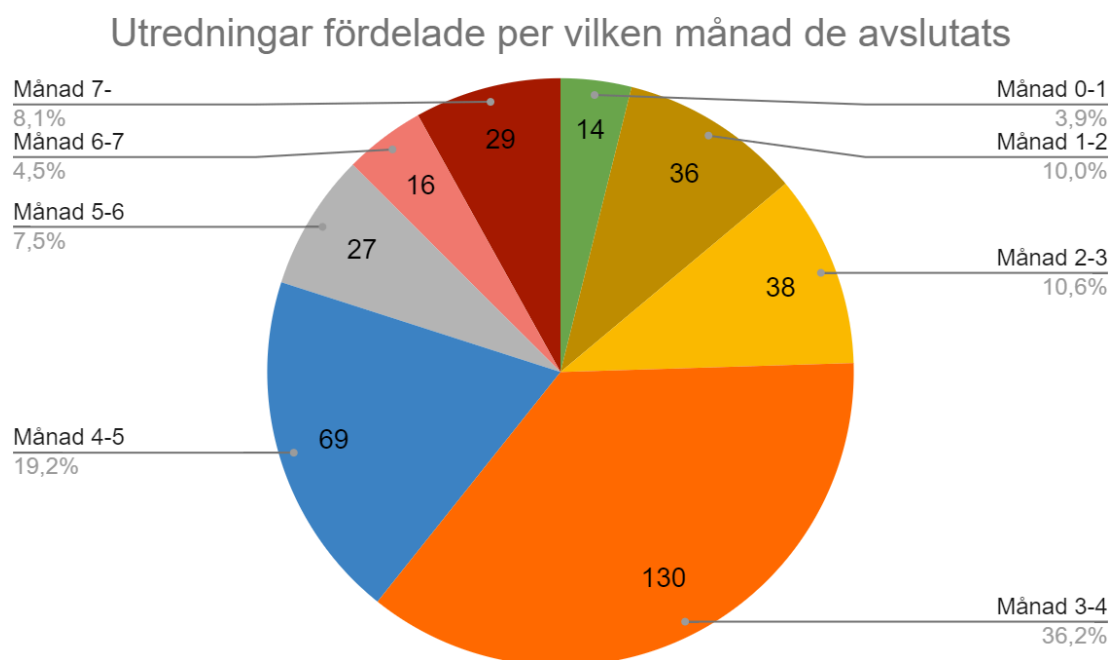
Utredningar avslutade inom respektive utom fyra månader

Diagram 2. Utredningar avslutade inom/utom fyra månader

Nedanstående diagram visar alla avslutade utredningar under perioden, fördelade på antal månaders utredningstid. I diagrammet syns både antalet utredningar samt andel i procent, per antal månaders utredningstid. Vi kan utifrån statistiken konstatera att de flesta utredningar (130 st, vilket utgör 36,2 %) avslutats inom spannet 3-4 månader, dvs. från och med tre månader och en dag till och med fyramånadersdagen från det att utredningen inleddes.

Observera att statistiken även innehåller utredningar där beslut om förlängning av utredningstiden förekommer. Se mer om detta i nästkommande kapitel.

Diagram 3. Utredningar fördelade per vilken månad de avslutats

Utöver det som redovisas i ovanstående diagram fanns vid tidpunkten för statistikuttaget totalt sju utredningar som överskridit fyra månaders utredningstid, och som fortfarande var pågående (utan beslut om förlängning av utredningstiden). Dessa hade vid tillfället pågått mellan fyra och sex månader.

Intervjuade framhåller att ett aktivt arbete bedrivs vad gäller att säkerställa att samtliga socialsekreterare är införstådda med lagens krav kopplat till utredningstider och att följsamhet till dessa är av yttersta vikt. Som stöd i handläggningen kopplat till genomförande av utredningar finns (i ledningssystemet) dokumenterade rutinbeskrivningar, som exempelvis *Lathund möte med familj och uppräta utredningsplan*.

Bedömning

Säkerställer familjenämnden att utredningar genomförs inom lagstadgade tidsgränser?

Nej.

Vår bedömning är att det finns brister vad gäller förmågan att slutföra utredningar inom lagstadgade tidsgränser. Under perioden 2022-12-01 till och med 2023-11-30 har sammanlagt 366 utredningar genomförts. Av dessa har 148 stycken (40,4 %) haft en utredningstid som överskrider den lagstadgade tidsgränsen på fyra månader. Som framgår i nästkommande kapitel har det för en del av dessa beslutats om förlängning av utredningstiden. Vi noterar dock att även en del av de utredningar där beslut om förlängning av utredningstiden har fattats har överskridit den beslutade förlängningsperioden. Totalt sett har fyra utredningar med beslut om förlängd utredningstid avslutats inom den beslutade förlängningsperioden. Om dessa fyra utredningar exkluderas ur statistiken över utredningar som inte avslutats inom fyra månader, blir utfallet 144 utredningar av 366, dvs. 39,3 %.

I granskningen framhålls ett högt inflöde av orosanmälningar och svårigheter att bemanna verksamheten som bidragande orsaker till att det funnits utmaningar med att hålla sig inom de tidsgränser som lagstiftningen anger. Detta har inneburit att vissa inledda utredningar inte kunnat fördelas ut till socialsekreterare förrän en betydande del av utredningstiden redan passerat.

Vår bedömning är att familjenämnden, genom exempelvis inhyrning av socionomkonsulter, överanställning samt introduktionsprogram för nyutexaminerade, vidtagit vissa åtgärder för att komma tillrätta med utredningstiderna. Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen uppfattas åtgärderna ha medfört förbättringar på området. Då granskningen visar att det fortsatt finns utmaningar på området ser vi det dock som väsentligt att arbetet fortsätter även framgent.

Beslut om förlängning av utredningstid

Revisionsfråga 4: Säkerställer familjenämnden att det, av behörig beslutsfattare, fattas beslut avseende förlängning av utredningstid i de fall då denna överstiger lagstadgade tidsgränser?

Så som framgår i föregående revisionsfråga har nämnden att slutföra en utredning gällande barn och unga inom fyra månader. I 11 kap. 2 § socialtjänstlagen anges dock att om särskilda skäl finns får nämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid. I Socialstyrelsens handbok *Utreda barn och unga* framgår att beslutet om förlängning ska vara avgränsat i tid och att det ej får gälla tills vidare. Vidare framgår av förarbetena till lagen, att en förlängning kan bli aktuell till exempel om en barnpsykiatrisk utredning eller polisutredning i ett fall av övergrepp mot barn, inte kan slutföras inom den föreskrivna tiden och om dessa handlingar är viktiga för socialnämndens beslut. Organisatoriska skäl, arbetsanhopning eller bristande resurser för hantering av anmälningar är, enligt förarbetena, inte skäl till förlängd utredningstid.

lakttagelser

I enlighet med familjenämndens delegationsordning har enhetschef delegation att besluta om förlängning av utredningstid i ärenden som rör barn.

I *Lathund förlängd utredningstid* framgår bland annat exempel på vilka grunder en utredning kan förlängas. I lathunden tydliggörs handläggningsprocessens olika steg i samband med att beslut om förlängning fattas.

I den statistik som vi inom ramen för granskningen tagit del av framgår att beslut om förlängning av utredningstiden fattats i 20 utredningar. I ett av dessa har beslut om förlängning fattats vid flera tillfällen. Samtliga beslut har fattats av enhetschef, vilket är i enlighet med delegationsordningen. Samtliga beslut om förlängning är också avgränsade i tid (en till tre månader).

I tabellen nedan redovisas utfallet för de utredningar där beslut om förlängning av utredningstiden fattats. I totalt 18 fall har beslut om förlängning fattats innan fyra månader passerat. I fyra av dessa har utredningarna sedan slutförts inom beslutad förlängningsperiod, medan 14 utredningar överskridit den beslutade förlängningsperioden (med mellan nio dagar och strax över två månader). I två fall har beslut om förlängning fattats efter att fyra månader passerat (en dag senare respektive 27 dagar senare). I båda dessa har utredningarna sedan överskridit den beslutade förlängningsperioden.

I det material som vi inom ramen för granskningen tagit del av framgår att det i en utredning fattats två beslut om förlängning av utredningstiden. Vi noterar att det finns ett glapp på tre månader från det att den första förlängningsperioden löpt ut till dess att nytt beslut om förlängning fattats. I samband med verksamhetens faktakontroll av rapporten framkommer att det i denna utredning har fattas beslut som gör att det inte finns något sådant glapp, men dessa har i systemet inte registrerats med symbolen *beslut*. Detta medför att det inte är sökbart/filtrerbart som *beslut*, även om dokumentation avseende beslut om förlängning av utredningstiden framgår i journalen.

Beslut om förlängning fattat inom fyra månader/på fyramånadersdagen och utredningen avslutats inom den tidsperiod som förlängningsbeslutet avser	4
Beslut om förlängning fattat inom fyra månader/på fyramånadersdagen och utredningen har avslutats efter sista datum i förlängningsperioden	14
Beslut om förlängning fattat när fyra månader passerat . Utredningen avslutad efter sista datum i förlängningsperioden	2

Tabell 2. Beslut om förlängning av utredningstid

Som beskrivs i tidigare kapitel framkommer i granskningen att inflödet av orosanmälningar under den granskade perioden varit högt och att kapaciteten att genomföra utredningar varit begränsad. Detta har medfört att många inledda utredningar fått vänta på att kunna fördelas till socialsekreterare.

Bedömning

Säkerställer familjenämnden att det, av behörig beslutsfattare, fattas beslut avseende förlängning av utredningstid i de fall då denna överstiger lagstadgade tidsgränser?

Nej.

Samtliga beslut om förlängning som vi inom ramen för granskningen tagit del av är fattade av behöriga beslutsfattare och avgränsade i tid, vilket är i enlighet med gällande bestämmelser.

Under den granskade perioden har beslut om förlängning av utredningstiden fattats i 20 utredningar. Det motsvarar ca 13,5 % av de utredningar som pågått längre än fyra månader. I totalt fyra utredningar har beslut om förlängning fattats innan fyra månader passerat och utredning har sedan slutförts innan förlängningsperioden löpt ut. 16 utredningar har avslutats vid en senare tidpunkt än vad förlängningsbeslutet medger. För två av dessa 16 fattades beslutet om förlängning när fyra månaders utredningstid passerat.

Mot bakgrund av ovanstående är vår slutsats att majoriteten av de utredningar som överskridit den lagstadgade tiden om fyra månader har gjort det av andra anledningar än vad som anses vara särskilda skäl kopplat till ärendet. Utifrån genomförd granskning är vår uppfattning att det inom förvaltningen och nämnden finns en kännedom om de utmaningar som finns vad gäller efterlevnaden till lagens krav på området och att ett arbete bedrivs för att komma tillrätta med dessa.

Rapportering till nämnden

Revisionsfråga 5: Säkerställer familjenämnden en tillfredsställande rapportering av utredningstider avseende barn- och ungaärenden?

Nämnden har i enlighet med 6 kap. 6 § kommunallagen ett ansvar att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bestämmelser och att den interna kontrollen är tillräcklig.

lakttagelser

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av verksamhetsstatistik som redovisats till familjenämnden vid tre olika tillfällen under år 2023 (2023-01-26 § 15, 2023-08-24 § 108 samt 2023-10-26 § 141). Det handlar om statistik över inkomna orosanmälningar och utvecklingen över tid samt hur många utredningar som inte följer lagkravet om att avslutas inom fyra månader. Utöver dessa noterar vi även i protokoll från nämndens sammanträde 2024-03-21 § 30 att nämnden tagit del av rapport och analys av socialtjänststatistik 2023 och lägger den till handlingarna. I ärendebeskrivningen (och vid intervju) framkommer att socialtjänsten månatligen redovisar verksamhetsstatistik till myndighetsarbetsutskottet och arbetsutskottet samt att hela föregående års statistik redovisas samlat som information till nämnden.

I nämndens årsredovisning för år 2023 redogörs för antalet orosanmälningar som inkom under året samt hur antalet förhåller sig i jämförelse med tidigare år. Det redogörs även för antalet inledda utredningar och att den beslutade handlingsplanen gett effekt vad gäller att slutföra utredningar inom fyra månader. I samband med att nämnden 2024-02-29 § 1 fastställde årsredovisningen beslutade nämnden även att göra bedömningen att efterlevnaden av kontrollmomenten i internkontrollplanen är god.

Familjeförvaltningens internkontrollplan för år 2023 innehöll ett flertal olika rutiner/processer med tillhörande kontrollmoment. En av de processer som kontrollerades var *Förhandsbedömning, utredning, insats och uppföljning utifrån ansökan eller anmälan, barn 0-18 år*. I uppföljningen redogörs för utfallet vid tre tidpunkter under året. Vi noterar att bedömningen gjorts att skydds- och förhandsbedömningar följer lagkraven, medan löpande fördelning av inledda utredningar förbättrats under året, liksom andelen utredningar som slutförs inom lagstadgad tid. Även personalsituationen förbättrades under året. Motsvarande kontroller rörande handläggningstider återfinns inte i internkontrollplanen för 2024, men på förvaltningsövergripande nivå kontrolleras *Personalresurser*.

I individ- och familjeomsorgens kvalitetsberättelse för år 2023 (fastställd av nämnden 2024-03-21 § 29) framgår att verksamhetens ledningsgrupp från och med 2024 kommer att arbeta med kvalitetsfrågor och kvalitetsutveckling mer samlat under så kallade kvalitetsdagar. En del som framhålls komma att omfattas är utökning av användande av Socialstyrelsens nationella undersökning *Öppna jämförelser* i kvalitetsarbetet, där jämförelser med andra kommuner kan göras. Vidare framhålls att även arbetet med avvikelshantering kommer att vidareutvecklas.

Intervjuade beskriver att familjenämnden är aktiv i frågan om uppföljning av utredningstider, mot bakgrund av de utmaningar som verksamheten haft på området. Exempelvis framhålls uppföljning, utöver det som ovan framgår, ofta ske inom ramen för informationspunkten *Förvaltningschef informerar*.

Bedömning

Säkerställer familjenämnden en tillfredsställande rapportering av utredningstider avseende barn- och ungaärenden?

Ja.

Nämnden erhåller vid flertalet tillfällen under året rapportering avseende antalet pågående utredningar samt hur många utredningar som pågått längre än vad lagens krav medger. Rapporteringen inom ramen för nämndens internkontroll år 2023 omfattade även efterlevnad till lagens krav avseende skydds- och förhandsbedömningar. Nämndens internkontrollplan för år 2024 omfattar inte handläggningstider, vilket vi bedömer som rimligt utifrån att utfallet av genomförda kontroller visar på en i huvudsak god efterlevnad avseende skydds- och förhandsbedömning och en förbättring vad gäller förmågan att slutföra utredningar inom fyra månader.

Vid granskningstillfället finns dock fortsatt utredningar som överskrider den lagstadgade utredningstiden. Mot bakgrund av detta vill vi rekommendera nämnden att fortsätta att i någon form följa efterlevnaden till lagstiftningens krav, i syfte att säkerställa den interna kontrollen på området och att (vid behov) vidta åtgärder.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sjöbo kommun genomfört en granskning av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga. Granskningens syfte är att bedöma om familjenämnden säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar, med fokus på utredningstider. Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att familjenämnden **inte helt** säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar.

Vår bedömning är att de inledande stegen i handlägningsprocessen; skyddsbedömningar och förhandsbedömningar, i huvudsak sker inom de tidsramar som lagstiftningen medger. Det finns dock utmaningar i att slutföra utredningar inom lagstadgade fyra månader.

Rekommendationer

Mot bakgrund av genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till familjenämnden:

- Att fortsätta arbetet med att säkerställa att utredningar genomförs skyndsamt och inom den lagstadgade tidsgränsen på fyra månader.
- Att fortsätta att i någon form följa efterlevnaden till lagstiftningens krav kopplat till utredningstider, i syfte att säkerställa den interna kontrollen på området och att (vid behov) vidta åtgärder.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Säkerställer familjenämnden att skyddsbedömning genomförs och dokumenteras?	<p>Ja</p> <p>Det finns dokumenterade rutiner som stöd i arbetet med genomförande av skyddsbedömningar, som syftar till att säkerställa att dokumentation sker i enlighet med gällande krav.</p> <p>Skyddsbedömningar återfanns som ett kontrollområde i nämndens internkontrollplan för år 2023.</p> <p>I den aktgranskning som vi genomfört framgår att skyddsbedömning huvudsakligen genomförs och dokumenteras i enlighet med aktuella bestämmelser. Vi noterar dock en avvikelser i sex av tio granskade skyddsbedömningar, där uppgifter om befattningen på den som gjort bedömningen saknas. Vår aktgranskning är dock avgränsad till totalt tio ärenden.</p>	
2. Säkerställer familjenämnden att beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas inom lagstadgade tidsgränser?	<p>Ja</p> <p>Statistiken visar att beslut om att inleda eller inte inleda utredning i huvudsak fattas inom de lagstadgade 14 dagarna. För den granskade tidsperioden har 863 av de totalt 938 besluten fattas inom 14 dagar, vilket motsvarar 92 %. Totalt 75 förhandsbedömningar har pågått längre tid än vad lagens krav medger.</p> <p>Med hänsyn tagen till de naturliga och rimliga skäl som kan finnas till att en förhandsbedömning överskrider 14 dagar, exempelvis vad gäller familjers förutsättningar att med kort varsel besöka socialtjänsten, ser vi utfallet som rimligt.</p>	

---

3. Säkerställer familjenämnden att utredningar genomförs inom lagstadgade tidsgränser?

Nej

Under perioden 2022-12-01 till och med 2023-11-30 har sammanlagt 366 utredningar genomförts. Av dessa har 148 stycken (40,4 %) haft en utredningstid som överskrider den lagstadgade tidsgränsen på fyra månader.

I vissa utredningar har beslut om förlängning av utredningstiden fattats. Flera av dessa har avslutats vid ett senare datum än vad förlängningsbeslutet medger.

Ett högt inflöde av orosanmälningar och svårigheter att bemanna verksamheten framhålls som bidragande orsaker till att det funnits utmaningar med att hålla sig inom de tidsgränser som lagstiftningen anger. Vår bedömning är att familjenämnden, genom exempelvis inhyrning av socionomkonsulter, överanställning samt introduktionsprogram för nyutexaminerade, vidtagit vissa åtgärder för att komma tillrätta med utredningstiderna. Åtgärderna har medfört förbättringar på området men utmaningar kvarstår fortfarande.

---

4. Säkerställer familjenämnden att det, av behörig beslutsfattare, fattas beslut avseende förlängning av utredningstid i de fall då denna överstiger lagstadgade tidsgränser?

Nej

Samtliga beslut om förlängning som vi inom ramen för granskningen tagit del av är fattade av behöriga beslutsfattare och avgränsade i tid, vilket är i enlighet med gällande bestämmelser.

Under den granskade perioden har beslut om förlängning av utredningstiden fattats i 20 utredningar. Det motsvarar ca 13,5 % av de utredningar som pågått längre än fyra månader. I totalt fyra utredningar har beslut om förlängning fattats innan fyra månader passerat och utredning har sedan slutförts innan förlängningsperioden löpt ut. 16 utredningar har avslutats vid en senare tidpunkt än vad

---

förlängningsbeslutet medger. För två av dessa 16 fattades beslutet om förlängning när fyra månaders utredningstid passerat.

Majoriteten av de utredningar som överskridit den lagstadgade tiden om fyra månader har gjort det av andra anledningar än vad som anses vara särskilda skäl kopplat till ärendet. Vår uppfattning är att det inom förvaltningen och nämnden finns en kännedom om de utmaningar som finns vad gäller efterlevnaden till lagens krav på området och att ett arbete bedrivs för att komma tillrätta med dessa.

---

5. Säkerställer familjenämnden en tillfredsställande rapportering av utredningstider avseende barn- och ungaärenden?

Ja

Nämnden erhåller vid flertalet tillfällen under året rapportering avseende antalet pågående utredningar samt hur många utredningar som pågått längre än vad lagens krav medger. Rapporteringen inom ramen för nämndens internkontroll år 2023 omfattade även efterlevnad till lagens krav avseende skydds- och förhandsbedömningar. Nämndens internkontrollplan för år 2024 omfattar inte handläggningstider, vilket vi bedömer som rimligt utifrån att utfallet av genomförda kontroller visar på en i huvudsak god efterlevnad avseende skydds- och förhandsbedömning och en förbättring vad gäller förmågan att slutföra utredningar inom fyra månader.

Vid granskningstillfället finns dock fortsatt utredningar som överskrider den lagstadgade utredningstiden. Mot bakgrund av detta vill vi rekommendera nämnden att fortsätta att i någon form följa efterlevnaden till lagstiftningens krav, i syfte att säkerställa den interna kontrollen på området och att (vid behov) vidta åtgärder.

2024-06-17

Emma Ekstén, uppdragsledare

Erika Brolin, projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sjöbo kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2024-03-18. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.